

Prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia - Bulharsko

Esta página es una versión realizada por traducción automática. No hay garantía de que sea de calidad.

1. Ústavné základy
2. [Súdnictvo](#)
3. [Prístup k informáciám](#)
4. Prístup k spravodlivosti za účasti verejnosti
5. Prístup k spravodlivosti proti konaniu alebo opomenutiu
6. Iné prostriedky prístupu k spravodlivosti
7. Aktívna legitímácia
8. Právne zastúpenie
9. Dôkazy
10. Súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania
11. O trovách
12. Mechanizmy finančnej pomoci
13. Včasnosť
14. Ďalšie otázky
15. Postavenie cudzincov
16. Cezhraničné prípady

I. Ústavné základy

V bulharskej ústave sa stanovuje právo na zdravé a priaznivé životné prostredie zodpovedajúce zavedený štandardom a normám (článok 55). Ochrana životného prostredia je zároveň aj občianskou povinnosťou. Presadzovanie práva na zdravé a priaznivé životné prostredie je možné v spojení s inými ústavnými právami:

- informácií – článku 41(2)
- na slobodu prejavu – článok 39
- na slobodu zhromažďovania – článok 43
- na slobodou združovania – článku 44(1)

Občania majú zaručený prístup k súdu na účely podania opravného prostriedku proti správnym aktom (článok 120 ústavy), pokiaľ sa zákonom nestanoví inak. V oblasti práva životného prostredia žiadne takéto právne výnimky neexistujú. Napadnutie správnych aktov pred súdom je podmienené právnym záujmom na konaní.

Všetky ustanovenia ústavy možno priamo uplatňovať. Pokiaľ ide o právo na zdravé a priaznivé životné prostredie, zvyčajne je toto právo uplatňované spolu s existujúcou procesnou alebo hmotnoprávnou normou.

Medzinárodné dohody, ktoré ratifikuje parlament a ktoré nadobudnú platnosť pre BULHARSKO, sa stávajú súčasťou vnútorného právneho poriadku po ich uverejnení v Úradnom vestníku. Takéto dohody majú prednosť pred vnútroštátnymi právnymi predpismi v prípade rozporu medzi nimi.

Správne orgány a sudy priamo uplatňujú Aarhuský dohovor. V menšom počte súdnych rozhodnutí sa spochybňuje možnosť priameho uplatňovania článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.

II. Súdnictvo

Súdny systém pozostáva z Najvyššieho kasačného súdu, najvyššieho správneho súdu, odvolacích súdov, župných súdov, vojenských súdov a okresných (miestnych) súdov.

Spravodlivosť v občianskoprávných veciach zaisťujú:

- Okresné sudy ako sudy prvého stupňa pre spory s relatívne malým hospodárskym (menej než 12,500 EUR) významom;
- Župné sudy rozhodujúce ako sudy prvého stupňa v prípade významnejších sporov a ako odvolacie sudy v prípade odvolaní proti rozhodnutiam okresných súdov;
- Najvyšší kasačný súd, ktorý plní funkciu kasačného súdu pre všetky rozhodnutia o odvolaniach (s malými výnimkami);

Systém správneho súdnictva tvorí:

- 28 správnych súdov, ktoré rozhodujú o opravných prostriedkoch proti správnym rozhodnutiam;
- Najvyšší správny súd, ktorý môže rozhodovať ako súd prvého stupňa alebo ako kasačný súd;
- Okresné sudy, ktoré rozhodujú o opravných prostriedkoch proti správnym aktom, ktorými sa ukladajú sankcie za priestupky a správne delikty. O kasačnom opravnom prostriedku proti rozhodnutiu okresného súdu v takomto prípade rozhoduje senát príslušného správneho súdu zložený z troch sudcov.

Sudcovia sú nezávislí. Sudcov, ktorí sú vo funkcii dlhšie ako päť rokov, je možné odvolať len za výnimočných okolností.

Najvyššia súdna rada je orgánom, ktorý sudcov vymenúva, povyšuje a odvoláva. Neexistujú žiadne špecializované sudy, ktoré by konali vo veciach týkajúcich sa životného prostredia. Na niektorých správnych súdoch sú však sudcovia rozdelení do senátov tak, aby veci týkajúce sa životného prostredia rozhodoval obmedzený počet sudcov príslušného súdu.

Tzv. „forum shopping“ (účelový výber súdu) v BULHARSKU prakticky neexistuje. V správnych veciach sú pravidlá na určenie príslušného súdu presné a navrhovateľovi neoponujú možnosť vybrať si súd, na ktorý sa obráti. Ústredné orgány štátnej správy majú určitú možnosť výberu, pokiaľ ide o stupeň príslušného súdu, vo veciach týkajúcich sa prístupu k informáciám o životnom prostredí. Na žiadosť o takéto informácie adresovanú ministromi by mohol odpovedať buď samotný minister, alebo jeho námestník/tajomník – o opravnom prostriedku proti odpovedi by v prvom prípade rozhodoval Najvyšší správny súd a v druhom prípade mestský správny súd v Sofii. Vo veciach občianskoprávnej zodpovednosti (vrátane zodpovednosti za environmentálnu škodu) by sa osoba, ktorá utrpela škodu, mohla obrátiť buď na súd, ktorý je súdom odporcu podľa jeho sídla/bydliska, alebo na súd miesta, kde škoda vznikla.

Súdne konanie v správnych veciach je dvojstupňové.

Navrhovateľ má právo podať opravný prostriedok proti správne rozhodnutiu pred správnym súdom a následne proti rozhodnutiu Súdu prvého stupňa

pred Najvyšším správnym súdom prostredníctvom kasačného opravného prostriedku. V občianskom súdnom konaní má navrhovateľ procesné právo obrátiť sa na sudy na dvoch stupňoch – na prvostupňový súd a na odvolací súd.

Od prijatia nového občianskeho súdneho poriadku v roku 2007 bol obmedzený prístup ku kasačnému stupňu. Kasačný opravný prostriedok sa proti rozsudku podáva pre jeho neplatnosť; pre jeho neprípustnosť; alebo pre jeho nesprávnosť z dôvodu porušenia hmotného práva, závažného porušenia rokovacieho poriadku súdu alebo nedostatočného odôvodnenia.

V správnom aj občianskom súdnom konaní existuje proti rozhodnutiam súdu mimoriadny opravný prostriedok.

Teoreticky ak súd zruší správne rozhodnutie, môže vydať správny akt len v prípade, že neexistujú žiadne otázky, ktoré by patrili do diskrečnej právomoci správneho orgánu. Ak takéto otázky existujú, musí sa vec vrátiť správne orgánu a súd poskytne správne orgánu záväzné pokyny, ako má zákon uplatňovať. V praxi sudy nikdy nevydávajú environmentálne povolenia. Pokiaľ ide o opravné prostriedky vo veciach týkajúcich sa prístupu k informáciám, samotný súd nemôže po zrušení zamietnutia poskytnúť žiadateľovi požadované informácie – v prvom rade preto, že súd tieto informácie zvyčajne nemá k dispozícii, a po druhé preto, že sudy nesmú priamo poskytovať informácie žiadateľovi.

Veci týkajúce sa životného prostredia sa rozhodujú v rámci bežného správneho konania – t. j. neexistujú žiadne osobitné pravidlá, podľa ktorých by sudy postupovali v záležitostiach životného prostredia. Je potrebné zdôrazniť, že prístup k spravodlivosti v

súvislosti s odvolaniami proti environmentálnym povoleniam je pomerne nový javom – až do konca 1990-IES väčšina povoľovacích konaní ani neexistovala. Dokonca aj tie najzákladnejšie pojmy, ako je napríklad aktívna legitímácia sa ešte stále vymedzujú(1). Riešenie záujem o využívanie správnych súdov sa v priebehu posledných 5 – 6 rokov a celú škálu nových situácií správne súdy.

Osobitosti súdnych konaní v otázkach životného prostredia možno rozdeliť do troch skupín podľa:

- Legitimácie;
- Vykonávanie dôkazov;
- Rozsahu preskúmania.

Pokiaľ ide o vykonávanie dôkazov súdy väčšinou uprednostňujú znalecké posudky a svedkovia môžu pred súdom vypovedať. Súdne orgány nemôžu začať konať z vlastnej iniciatívy – to platí v správnych aj občianskoprávných veciach. Ak však niekto iný podá návrh na začatie konania a obzvlášť v prípade, keď ide o správne konanie, môžu súdy v mnohých situáciách konať z úradnej moci. V správnych konaniach môžu súdy vykonať dôkazy z vlastného podnetu. Rozsah preskúmania správneho rozhodnutia a rozhodnutí v prvom stupni nie je obmedzený návrhmi účastníkov. V občianskom súdnom konaní majú súdy menej právomocí konať z úradnej moci.

III. Prístup k informáciám

Existujú dve kategórie prípadov, keď je žiadosť o poskytnutie informácií o životnom prostredí zamietnutá alebo je odpoveď na ňu nesprávna/nedostatočná:

- Do prvej kategórie patria prípady bežného zamietnutia, keď neexistuje žiadny osobitný účel žiadosti.
 - Proti zamietnutiu možno podať opravný prostriedok priamo pred súdom – a to buď pred Najvyšším správnym súdom (ak ho vydal minister), alebo pred správnym súdom (v ostatných prípadoch).
- Druhú kategóriu tvoria zamietnutia sprístupnenia informácií o životnom prostredí, o ktoré sa žiadalo na účely účasti v niektorom z konaní upravených v zákone o ochrane životného prostredia.
 - V takejto situácii žiadateľ môže najprv podať opravný prostriedok vyššiemu správnomu orgánu a v ďalšej fáze na súde (cieľom je poskytnúť žiadateľom nástroj, ktorý im umožní rýchlejšie získať požadované informácie).

Zamietnutia žiadosti v bežných prípadoch musia obsahovať informácie o pravidlách, ktorými sa riadi podanie opravného prostriedku – táto povinnosť sa výslovne stanovuje v zákone o prístupe k verejným informáciám. Pokiaľ ide o zamietnutia, ktoré patria do druhej kategórie, mali by obsahovať informácie toho istého charakteru, pretože sa na ne vzťahuje všeobecné ustanovenie upravujúce obsah všetkých správnych rozhodnutí.

Opravný prostriedok proti zamietnutiu žiadosti o poskytnutie informácií by mal obsahovať aspoň:

- Meno a adresu navrhovateľa,
- Súd, pred ktorým sa podáva opravný prostriedok proti zamietnutiu,
- Identifikáciu správneho aktu, proti ktorému sa opravný prostriedok podáva,
- Návrh navrhovateľa,
- Vysvetlenie, prečo navrhovateľ považuje zamietnutie za nezákonné.

Opravný prostriedok by sa mal podať najneskôr do 14 dní odo dňa doručenia zamietnutia žiadosti. V prípade konkludentného zamietnutia možno opravný prostriedok podať v lehote jedného mesiaca od uplynutia lehoty na vydanie správneho aktu (odpovede na žiadosť o poskytnutie informácií). Opravné prostriedky sa predkladajú súdu prostredníctvom príslušného orgánu – opravný prostriedok sa teda podáva pred orgánom, ktorý zamietnutie vydal.

Súdy zvyčajne nemajú požadované informácie k dispozícii. Keďže súdy majú právo posudzovať zákonnosť dôvodov zamietnutia, môžu teoreticky požiadať príslušný orgán o poskytnutie dotknutých informácií. Tento jav však nie je vo veciach týkajúcich sa prístupu k informáciám o životnom prostredí častý.

Ak súdy dospejú k záveru, že zamietnutie žiadosti o poskytnutie informácií bolo nezákonné, zamietnutie (správny akt) zrušia a správnomu orgánu nariadia, aby požadované informácie sprístupnil. V rozhodnutí súdu sa uvádza, ako sa má zákon uplatňovať.

IV. Prístup k spravodlivosti za účasti verejnosti

Každé správne konanie má dve po sebe nasledujúce fázy – správnu a súdnu. Pokiaľ ide o konania v prvej fáze, tie sa môžu líšiť v závislosti od požiadaviek konkrétnej právnej úpravy v danej oblasti – právne predpisy v oblasti vôd, odpadu alebo inej oblasti životného prostredia. Konanie pred súdom sa vzťahuje na všetky správne rozhodnutia a riadi sa správnym poriadkom. V správnom poriadku sa rozlišujú tri druhy správnych rozhodnutí – individuálne, všeobecnej povahy a normatívne. Postupy podávania opravného prostriedku sa môžu mierne odlišovať podľa toho, proti akému druhu rozhodnutia sa opravný prostriedok na súde podáva.

V správnom poriadku sa stanovuje možnosť podania opravného prostriedku pred nadriadeným správnym orgánom. Keďže niektoré orgány (rada ministrov, ministri) nemajú nadriadený správny orgán, proti ich rozhodnutiam možno podať opravný prostriedok len na súde. Nadriadený správny orgán môže preskúmať, či podriadený správny orgán nepochybil pri výkone svojej diskrečnej právomoci. Proti rozhodnutiam na prvom stupni je možné podať opravný prostriedok priamo na súde. Pred podaním návrhu na súd nie je potrebné vyčerpať správne prostriedky nápravy.

Súdy môžu preskúmať zákonnosť správnych rozhodnutí. Súdy sa nemôžu zaoberať otázkami súvisiacimi s diskrečnou právomocou správnych orgánov. Súdnej kontrole podlieha zákonnosť z hľadiska procesného aj hmotného práva. Kontrola procesnej zákonnosti v prípade prijímania rozhodnutí v oblasti životného prostredia sa nelíši od kontroly procesnej zákonnosti v rámci akéhokoľvek iného správneho konania. Vo veciach životného prostredia hmotnoprávne otázky často úzko súvisia s technickými zisteniami či dokonca výpočtami. Riadne vykonávanie pojmy ako „najlepšie dostupné techniky“ alebo požiadaviek, ako je „identifikovať, opísať a posúdiť“ náležitým spôsobom priame a nepriame vplyvy projektu na faunu a flóru, pôdu, vodu, vzduch, krajinu...“ si vyžaduje hĺbkové pochopenie mnohých technických aspektov povolenej činnosti. *Úlohou sudcov je uplatňovať právo a úlohou znalcov odpovedať na odborné otázky. V niektorých prípadoch – napr. pokiaľ ide o právne predpisy v oblasti územného plánovania miest a udeľovania povolení – normatívne akty veľmi podrobne upravujú odborné záležitosti. V takýchto situáciách súdy ustanovujú znalcov, ktorých úlohou je zodpovedať odborné otázky, a to napriek tomu, že „odborné posúdenie“ sa môže týkať niektorých právnych otázok. Všeobecne sa vychádza z predpokladu, že súd by mohol odborné chyby a/alebo chybné výpočty skontrolovať.*

Existujú dva druhy územných plánov (ďalej len „ÚP“) – všeobecné ÚP a podrobné ÚP. Proti všeobecným ÚP nie je možné podať opravný prostriedok na súde. Proti podrobným ÚP je možné podať opravný prostriedok, ale aktívna legitímácia je veľmi obmedzená a v niektorých prípadoch nemôžu podrobný ÚP na súde napadnúť ani susedia. Mimovládne organizácie (ďalej tiež „MVO“) nemajú vo vzťahu k ÚP aktívnu legitimáciu. Všeobecné ÚP podliehajú povinnému strategickému environmentálnemu hodnoteniu (ďalej len „SEA“) a podrobné ÚP posúdeniu potreby vykonať SEA. Pokiaľ ide o možnosť preskúmať stanovisko vydané v rámci SEA, nie je judikatúra jednoznačná – v niektorých rozhodnutiach sa pripúšťa, že proti stanoviskám vydaným v rámci SEA je možné podať opravný prostriedok nezávisle od ÚP. V iných rozhodnutiach sa konštatovalo, že nie je možné podať opravný prostriedok proti stanoviskám vydaným v rámci SEA nezávisle od ÚP, a teda že mimovládne organizácie majú aktívnu legitimáciu na podanie opravného prostriedku proti ÚP len na základe aktívnej legitimácie, ktorá im umožňuje napadnúť pred súdom stanovisko vydané v rámci SEA. Zdá sa, že prevažujú rozhodnutia patriace do prvej skupiny a v prípade ÚP existuje problém s prístupom k spravodlivosti. Preskúmanie ÚP súdmi sa nelíši od iných konaní o preskúmaní, pokiaľ ide o príslušný súd, pravidlá týkajúce sa vykonávania dôkazov a pravidlá pojednávania. Pri rozhodovaní o opravných prostriedkoch proti ÚP sa súdy obvykle zaoberajú najmä technickými aspektmi priestorového plánovania – environmentálne otázky sa nepovažujú za vecne súvisiace s ÚP.

Rozhodnutia zo zisťovacieho konania v rámci posudzovania vplyvov na životné prostredie (ďalej len „EIA“) podliehajú súdnemu preskúmaniu. Mimovládne organizácie majú aktívnu legitimáciu. V niekoľkých rozhodnutiach bola odmietnutá aktívna legitímácia mimovládnych organizácií, ktoré nepôsobili v oblasti životného prostredia, podať opravný prostriedok proti rozhodnutiam zo zisťovacieho konania v rámci EIA. Na rozhodnutia zo zisťovacieho konania v rámci EIA sa nevzťahujú žiadne osobitné požiadavky, pokiaľ ide o príslušné súdy, pravidlá týkajúce sa vykonávania dôkazov, pravidlá pojednávania a rozsah súdneho preskúmania. O rozhodnutiach zo zisťovacieho konania rozhodujú v prvom stupni správne súdy.

Vymedzenie rozsahu EIA je súčasťou procesu EIA a jeho výsledkom nie je samostatné rozhodnutie. Rozhodnutia týkajúce sa vymedzenia rozsahu preto nie je možné preskúmať nezávisle od konečných rozhodnutí z EIA. V rámci procesu EIA sú stanovené podrobné pravidlá, podľa ktorých by sa malo vymedzenie rozsahu posúdenia vykonať. Vyskytli sa pokusy podať opravný prostriedok proti konečným rozhodnutiam z EIA výhradne na základe procesných väd súvisiacich s vymedzením rozsahu. Súdy zvyčajne takéto tvrdenia neakceptujú – podľa judikatúry správnych súdov musí žalobca preukázať príčinnú súvislosť medzi procesnou vadou a zákonnosťou konečného rozhodnutia – súdy sa zaoberajú procesnými pochybeniami len, ak je táto podmienka splnená.

Najrozsiahlejšia judikatúra sa týka konečných rozhodnutí z EIA. Opravný prostriedok možno na súde podať aj proti iným povoleniam (povolenia v oblasti vodného hospodárstva a odpadového hospodárstva), avšak v týchto veciach bolo vydaných menej súdnych rozhodnutí. Verejnoprospešným mimovládnym organizáciám pôsobiacim v oblasti životného prostredia nebola nikdy

odopretá aktívna legitimácia podať opravný prostriedok proti konečným rozhodnutiam z EIA. To však neplatí pre mimovládne organizácie, ktoré zastupujú súkromné záujmy – niektoré sudy odmietajú ich opravné prostriedky z dôvodu, že ochrana životného prostredia je verejnou a nie súkromnou vecou, a preto sa článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru na tieto súkromné mimovládne organizácie nevzťahuje. V rámci odvolacích konaní proti konečným rozhodnutiam z EIA majú sudy tendenciu skúmať technické zistenia a výpočty uvedené v správe EIA. Starostlivo sa posudzuje procesná zákonnosť. Investori a správne orgány sa postupne naučili dodržiavať procesné požiadavky a v súčasnosti sa procesných chýb dopúšťajú len zriedka. Vo väčšine prípadov sú dôvodom podania opravného prostriedku hmotnoprávne otázky. V BULHARSKU proces EIA zvyčajne zahŕňa aj proces posudzovania vplyvu na územia patriace do sústavy Natura 2000. Zo stručného prehľadu vyplýva, že z hmotnoprávneho hľadiska sa sudy vo svojich rozhodnutiach najčastejšie zaoberali otázkami ochrany prírody. Vo všetkých týchto prípadoch sa možný vplyv na biotopy skúmal na základe znaleckého posudku – t. j. súd preskúmal technické zistenia a dokonca aj výpočty uvedené v správe EIA.

Aktívna legitimácia mimovládnych organizácií ani fyzických osôb nie je podmienená ich účasťou vo fáze verejných konzultácií alebo verejného prerokovania v rámci procesu EIA. Mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti životného prostredia a zastupujúce súkromné záujmy sa usilovali poukázať na svoju účasť na konzultáciách a vo fáze verejného prerokovania správy EIA, a tak preukázať svoj záujem na podaní opravného prostriedku proti konečnému rozhodnutiu z EIA, avšak sudy tento argument nikdy neprijali. Verejnoprospešné mimovládne organizácie môžu podať opravný prostriedok proti konečnému rozhodnutiu z EIA bez toho, aby sa museli zúčastniť predchádzajúcich fáz procesu.

V Bulharsku sa povolenie EIA považuje za individuálny správny akt a podanie opravného prostriedku proti takémuto rozhodnutiu (povoleniu) má odkladný účinok – t. j. investor nemôže pokračovať v získavaní ďalších povolení – buď povolenia vydaného v rámci integrovanej prevencie a kontroly znečisťovania (ďalej len „IPKZ“), alebo stavebného povolenia. Ak z dôvodu naliehavosti nie je možné vybavenie týchto iných povolení odkladať alebo je potrebné začať s realizáciou stavebných prác, správne orgány alebo sudy môžu vzniknutú situáciu vyriešiť nariadením predbežného vykonávania rozhodnutia z EIA. Správne orgány takto postupovali vo viacerých prípadoch návrhov infraštruktúrnych stavieb (skládky odpadu, diaľnice, lyžiarska zjazdovka). Právne požiadavky týkajúce sa nariadenia predbežného vykonávania sú stanovené všeobecne a nemajú sa vzťahovať len na rozhodnutia v oblasti životného prostredia alebo rozhodnutia z EIA. Rozhodnutia, ktorými sa nariaďuje predbežné vykonávanie obsahujú stručné odôvodnenie (niekoľko viet a maximálne jedna strana).

Konanie na vydanie povolenia v rámci IPKZ je v BULHARSKU oddelené od EIA. Konečné povolenie vydané v rámci IPKZ môžu preskúmať sudy. Príslušným orgánom na vydanie povolenia v rámci IPKZ je vo väčšine prípadov minister životného prostredia a vôd – o opravných prostriedkoch proti jeho rozhodnutiam rozhoduje Najvyšší správny súd. Pravidlá týkajúce sa vykonávania dôkazov a pravidiel pojednávania, ako aj rozsah súdneho preskúmania sa v prípade konaní súvisiacich s IPKZ nelíšia od iných odvolacích konaní. Bolo len niekoľko (nie viac ako 7 – 8) prípadov povolenia vydaného v rámci IPKZ na súde. V minimálne polovici z týchto prípadov návrh na súd podali investori, ktorým nebolo vydané povolenie v rámci IPKZ. Mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti životného prostredia majú aktívnu legitimáciu na podanie opravného prostriedku proti rozhodnutiam vydaným v rámci IPKZ.

Prístup súdov vo veciach IPKZ je rovnaký ako v prípade EIA. Predmetom preskúmania je zákonnosť z hľadiska hmotného aj procesného práva. Vzhľadom na nedostatočnú judikatúru nie je možné vyvodiť závery, pokiaľ ide o kritériá týkajúce sa skutočností, na ktorých sú založené rozhodnutia v rámci IPKZ, ako sú napríklad vecné a technické zistenia, výpočty a dokumentácia IPKZ.

Podobne ako v prípade iných povoľovacích konaní v oblasti životného prostredia nie je aktívna legitimácia na podanie opravného prostriedku proti konečnému rozhodnutiu v rámci IPKZ podmienená účasťou v skorších fázach príslušného konania.

Povolenie vydané v rámci IPKZ je rovnako ako rozhodnutie z EIA individuálnym správnym aktom a vzťahujú sa naň presne tie isté pravidlá, pokiaľ ide o súdne príkazy ukládajúce povinnosť zdržať sa určitého konania. Žiadne osobitné pravidlá, pokiaľ ide o takéto súdne príkazy, neexistujú ani v prípade konaní v rámci IPKZ.

V. Prístup k spravodlivosti proti konaniu alebo opomenutiu

Občianske súdne konanie možno začať proti súkromným osobám alebo právnickým osobám v prípade, keď svojou nezákonnou činnosťou spôsobili škodu akejkoľvek osobe – súkromnej alebo verejnej. Takéto súdne spory sú výslovne uvedené v zákone o ochrane životného prostredia a v zákone o vodách.

Predpoklady uvedených súdnych sporov sú tieto:

- a) nezákonná činnosť;
- b) znečisťovania životného prostredia (alebo vôd) alebo škody;

c) spôsobenie škody určitej osobe;

d) zavinenie;

e) príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním a spôsobenou škodou.

Návrh na začatie súdneho konania môže podať buď osoba, ktorá utrpela škodu, alebo štátny orgán, ktorý je zodpovedný za poškodený majetok (za jeho správu). Navrhovateľ môže požiadať súd, aby nariadil zastavenie činnosti, ktorá spôsobuje znečistenie, alebo aby uložil povinnosť náhrady spôsobenej škody. V praxi sa tento druh súdnych sporov často nevyskytuje. Zatiaľ čo nezákonnosť činnosti možno ľahko preukázať, ak sa dotknutá činnosť vykonáva bez potrebného povolenia, dokázať ďalšie zložky žaloby môže byť zložitejšie. Vo väčšine prípadov je zložité, či dokonca nemožné, rozlíšiť znečistenie, ktoré vzniklo v minulosti, od toho, ktoré vzniklo v súčasnosti. Okrem toho konanie môže trvať dva až tri roky.

Žaloby proti štátnym orgánom vo veciach životného prostredia je možné rozdeliť do troch skupín:

- Žaloby proti nezákonnému konaniu orgánov,
- Žaloby proti nezákonným opomenutiam konania zo strany orgánov,
- Žaloby poškodených osôb proti orgánom výkonnej moci o náhradu škody spôsobenej nezákonným konaním alebo opomenutím.

Hoci všetky tri skupiny žalôb by sa mali podávať na správnych súdoch, žaloby v poslednej z uvedených skupín v skutočnosti patria medzi občianskoprávne žaloby. Žaloby patriace do prvej a druhej skupiny sa zakladajú na širokom spektre právomocí, ktoré sú zverené orgánom v oblasti životného prostredia s cieľom zastaviť nezákonnú činnosť súkromných osôb alebo zabrániť bezprostredne hroziacemu nebezpečenstvu znečistenia – tieto právomocí sú stanovené vo viacerých právnych predpisoch v oblasti životného prostredia. Nazývajú sa „správne donucovacie opatrenia“. Správne donucovacie opatrenia môžu mať preventívny charakter alebo ich cieľom môže byť zastaviť znečisťovanie alebo odstrániť jeho následky. Proti správnym donucovacím opatreniam môže podať opravný prostriedok každá osoba, ktorá na tom má záujem. V prípade podania opravného prostriedku platia všeobecné pravidlá upravujúce podávanie opravných prostriedkov proti správnym aktom. Opravný prostriedok proti správne donucovaciemu opatreniu však nemá odkladný účinok.

Pokiaľ ide o záležitosti týkajúce sa zodpovednosti za environmentálnu škodu, existuje samostatný zákon o zodpovednosti za prevenciu a nápravu environmentálnych škôd. Ak dôjde k vzniku environmentálnej škody alebo existuje hrozba takejto škody, orgány môžu uložiť dva druhy opatrení – preventívne opatrenia a opatrenia na odstránenie znečistenia. Príslušnými orgánmi podľa uvedeného zákona sú minister životného prostredia a vôd, riaditelia regionálnych inšpektorátov životného prostredia a vôd, riaditelia povodí a riaditelia národných parkov. V zákone sa pre verejnosť stanovujú viaceré podmienky, ktoré je potrebné splniť, aby bolo možné podať návrh na začatie konania vo veci zodpovednosti za environmentálnu škodu, avšak ich splnenie nie je náročné (najdôležitejšou z nich je požiadavka predložiť orgánom dôkaz preukazujúci právny záujem v prípade, že návrh podáva fyzická osoba). Mimovládne organizácie nemusia preukazovať právny záujem. Prevádzkovatelia zariadení musia narozdiel od verejnosti poskytnúť orgánom výslovné a konkrétne informácie o environmentálnych hrozbách/škodách/opatreniach. Takisto sú stanovené pravidlá výmeny informácií medzi orgánmi pôsobiacimi v oblasti životného prostredia. Na súdne preskúmanie správneho aktu, ktorým sa nariaďuje určité opatrenie, alebo zamietnutia vydania takéhoto aktu sa vo všeobecnosti nevzťahujú žiadne osobitné podmienky. Uplatňujú sa všeobecné pravidlá, ktorými sa riadi súdne preskúmanie akéhokoľvek správneho aktu. Opravný prostriedok proti preventívnemu opatreniu nariadenému na základe zákona o zodpovednosti za prevenciu a nápravu environmentálnych škôd nemá odkladný účinok. Predmet preskúmania je konkrétne vymedzený, pretože v rámci konania o uložení opatrenia sú stanovené osobitné požiadavky – napr. konzultácie, uverejnenie, postup v prípade, keď je prevádzkovateľ neznámy alebo keď nie je schopný uskutočniť potrebné opatrenia. Presadzovanie režimu zodpovednosti za environmentálnu škodu podľa zákona o zodpovednosti za prevenciu a nápravu environmentálnych škôd sa uskutočňuje prostredníctvom pokút /sankcií, ktoré hrozia osobám, ktoré nekonajú v súlade s právnymi požiadavkami alebo nariadenými opatreniami. Sankcie za priestupky a správne delikty ukladajú tie isté príslušné orgány, ktoré ukladajú opatrenia. Okrem toho nápravu environmentálnych škôd stanovujú 3 správne donucovacie opatrenia – donucovacím správnym opatrením možno zastaviť činnosť prevádzkovateľa, uzavrieť určité územie alebo zakázať/obmedziť využívanie vodného útvaru. Na podanie opravného prostriedku proti donucovaciemu správne opatreniu vydanému na základe zákona o zodpovednosti za prevenciu a nápravu environmentálnych škôd sa vzťahujú všeobecné pravidlá. Je potrebné uviesť, že porušenie pečate, ktorá má zabrániť vstupu osôb do určitého areálu alebo priestorov, je trestným činom, ktorý sa trestá podľa trestného zákona.

VI. Iné prostriedky prístupu k spravodlivosti

Bulharské právne predpisy stanovujú aktívnu legitímáciu zainteresovaných osôb (mimovládnych organizácií pôsobiacich v oblasti životného prostredia a fyzických osôb) napadnúť pred súdom opatrenia všeobecnej povahy, ako sú napríklad plány správy chránených území, ako aj normatívne akty – sekundárne právne predpisy vydané výkonnými orgánmi.

Úloha ombudsmana (Národný ombudsman): <http://www.ombudsman.bg/>

- Navrhuje riešenia problémov, ktoré vzniknú vo vzťahoch medzi správnymi orgánmi a osobami, ale nemôže zrušiť správne rozhodnutie,
- Má pravo začať správne konanie na účely vydania správneho aktu,
- Nemôže podať návrh na začatie konania pred Ústavným súdom —
 - Namiesto toho môže tým, ktorí takýto návrh podať môžu, navrhnúť otázku, ktorou by sa mal Ústavný súd zaoberať.

Úloha prokurátorov:

- sú považovaní za súčasť súdnej, nie výkonnej moci,
- Majú diskrečnú právomoc rozhodnúť o tom, či sa môžu alebo nemôžu podieľať na správnych opatreniach,
- Môžu taktiež začať správne konanie,
- V trestných veciach sú prokurátori jediným orgánom, ktorý môže vzniesť proti určitej osobe obvinenie pre trestný čin (vrátane trestného činu proti životnému prostrediu)
- Bulharské trestné právo v oblasti životného prostredia neumožňuje súkromnú obžalobu.

Preskúmanie v správnom konaní, úloha prokurátora, právomoci ombudsmana a donucovacie správne opatrenia už boli opísané. Ešte by bolo možné doplniť, že v rámci bežného správneho konania majú dotknuté osoby právo podať opravný prostriedok pred správnym súdom proti akémukoľvek konaniu alebo nečinnosti/opomenutiu správneho orgánu. V prípade nezákonného konania súd posudzuje, či má dotknuté konanie oporu v zákone. Ak nemá, súd správneho orgánu nariadi zastaviť nezákonné konanie. V prípade nezákonného opomenutia súd zvažuje, či existuje povinnosť konať. Ak súd rozhodne, že opravný prostriedok je dôvodný, uloží správneho orgánu povinnosť konať v súlade so zákonom najneskôr do uplynutia určenej lehoty.

VII. Aktívna legitímácia

Aktívna legitímácia	Správne konanie	Súdne konanie
Jednotlivci	X	X
MVO	X	X
Iné právnické osoby	X	X
Ad hoc skupiny	X	Nie
Zahraničné MVO	X	X
Iné subjekty [5]	Miestne orgány vo vzťahu K niektorým rozhodnutiam ústredných orgánov	X

V dôsledku prístúpenia k EÚ (2007) a transpozícii právnych predpisov EÚ sa zvýšil počet správnych konaní v oblasti práva životného prostredia. V rámci právnej vedy a judikatúry sa ešte len postupne vymedzujú kritériá aktívnej legitímácie v rôznych správnych konaniach v oblasti životného prostredia. Vecí týkajúcich sa životného prostredia, ktoré sa dostanú pred súd, nie je mnoho a niektoré situácie ešte neboli preskúmané. Bulharská právna veda nerozlišuje medzi pojmami porušenie práva a dostatočný záujem. Záujem, pokiaľ ide o účasť na správnom konaní a podanie opravného prostriedku proti správneho rozhodnutiu, sa posudzuje podľa konkrétnych skutočností. Pri posudzovaní záujmu sa v judikatúre predpokladá porušenie práv, pričom porušené práva nie sú vždy spájané s vlastníctvom alebo využívaním. Ten istý prístup sa uplatňuje aj vo vzťahu k MVO. V rámci EIA a SEA sa však aktívna legitímácia priznáva všetkým MVO pôsobiacim v oblasti životného prostredia s výnimkou tých, ktoré zastupujú súkromné záujmy. Konaní v rámci EIA a SEA sa môže zúčastniť ktokoľvek. Zahraničné MVO pôsobiace v oblasti životného prostredia majú tie isté práva ako miestne MVO – presne ako to vyžaduje Aarhaský dohovor.

Všeobecne sú kritériá aktívnej legitímácie v horizontálnych konaniach [EIA a SEA (strategické environmentálne hodnotenie)] liberálnejšie než v odvetvových konaniach – napr. konaniach týkajúcich sa vôd alebo odpadu.

V BULAHRSKU neexistuje žaloba vo verejnom záujme (actio popularis).

Prokurátor sa môže zúčastniť na akomkoľvek správnom konaní v oblasti životného prostredia vrátane jeho druhej fázy – fázy súdneho konania. Úlohou prokurátora je chrániť verejný záujem a rozsah jeho práv, pokiaľ ide o účasť na správnych konaniach, je široký. Ombudsman môže začať konanie na účel vydania správneho rozhodnutia, avšak nemá právo podať pred súdom opravný prostriedok proti správnomu rozhodnutiu – jeho úlohou nie je zúčastňovať sa na súdnych konaniach.

VIII. Právne zastúpenie

Neexistuje zákonom stanovená povinnosť právneho zastúpenia pred súdom – a to ani v rámci správnych, ani občianskych súdnych konaní. Avšak podanie žaloby a najmä obhajoba v občianskom súdnom konaní bez právneho zástupcu môže dotknutej strane spôsobiť značné problémy. V nedávno prijatom (2007) Občianskom súdnom poriadku (ďalej len „OSP“) sa stanovujú veľmi prísne pravidlá vykonávania dôkazov a účasti na súdnych pojednávaniach. Filozofia nového OSP je veľmi odlišná od predchádzajúceho OSP – vyžaduje oveľa prísnejšiu procesnú disciplínu. Správny súdny poriadok narozdiel od OSP predpokladá, že sudca bude zohrávať vedúcu úlohu pri preskúvaní veci. Po prvé, pokiaľ ide o rozsah preskúmania, súd nie je viazaný skutkovými a právnymi dôvodmi, ktoré uviedol žalobca. Po druhé, súd má zákonnú povinnosť pomôcť účastníkom konania odstrániť formálne nedostatky v ich tvrdeniach. Sudca by mal uviesť, pre ktoré skutkové tvrdenia nie sú predložené dôkazy. Nesplnenie tejto povinnosti je procesnou vadou a vyššia inštancia by mohla len na základe tohto dôvodu dotknuté súdne rozhodnutie zrušiť. Zdá sa, že v konaniach pred správnym súdom vo veciach týkajúcich sa životného prostredia dochádza k inej situácii – vzhľadom na množstvo skutočností rôznej povahy a ich často protichodný technický výklad môže byť hranica medzi právnymi a technickými požiadavkami nejasná. Súdny preto čoraz častejšie účastníkom odporúčajú, aby si radšej najali právnik.

Právnik, ktorí sa špecializujú na verejný záujem v oblasti práva životného prostredia, zvyčajne kombinujú svoju prax v iných právnych oblastiach, ako je napr. právo obchodných spoločností, občianske právo alebo správne právo, s právnym poradenstvom a zastupovaním v sporoch týkajúcich sa životného prostredia. Pred piatimi až šiestimi rokmi o väčšine vecí súvisiacich so životným prostredím rozhodovali súdy v Sofii. V poslednej dobe sa tento trend zmenil, a to najmä preto, že o mnohých opravných prostriedkoch súvisiacich s EIA, ESA alebo ochranou prírody rozhodujú miestne správne súdy. Mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti životného prostredia, ktoré majú skúsenosti v konkrétnej oblasti, zvyčajne poznajú právnikov špecializovaných na verejný záujem v oblasti práva životného prostredia, ktorých možno kontaktovať – odporúča sa preto obrátiť sa s touto otázkou na ne.

IX. Dôkazy

Hlavným dôkazom v správnom konaní súdnom je „administratívny spis“ – t. j. dôkazy o skutočnostiach a okolnostiach podstatných pre správny akt, ktoré vykonal správny orgán. Správny orgán pred vydaním aktu disponuje širokou škálou právomocí týkajúcich sa vykonávania dôkazov. Okrem dôkazov, ktoré vykonal správny orgán, môže súd na žiadosť účastníkov konania alebo z úradnej moci vykonať ďalšie dôkazy. Súd tak môže predvolať svedkov. Pred súdom sa môžu požadovať a/alebo predložiť akékoľvek listiny. V tejto fáze konania sa podávajú aj znalecké posudky.

Súd môže voľne posudzovať vykonané dôkazy. V občianskom súdnom poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý sa vzťahuje aj na konania o opravných prostriedkoch proti správnym rozhodnutiam, sa výslovne stanovuje, že znalecký posudok nie je pre súd záväzný, čo znamená, že súd môže znalecký posudok sčasti alebo úplne zamietnuť. Verejné listiny, t. j. listiny vydané verejnými orgánmi pri výkone ich právomocí, sú záväzné, pokiaľ ide o skutočnosti, ktoré sa v nich osvedčujú alebo potvrdzujú. Pokiaľ ide o listiny vydané súkromnými osobami, prihliada sa na ne len v prípade, keď obsahujú dôkaz, ktorý by bolo možné použiť proti tvrdeniam osoby, ktorá dotknutú listinu vydala. Vo veciach týkajúcich sa životného prostredia, v ktorých ide o verejný záujem, sa spory spravidla rozhodujú na základe znaleckých posudkov. V mnohých prípadoch súdy posudzujú úplnosť administratívneho spisu a ak v ňom chýbajú listiny preukazujúce splnenie niektorých zákonných požiadaviek, považujú tieto požiadavky za nesplnené.

Účastníci konania môžu v súdnej fáze konania navrhovať nové dôkazy. Účastníci by mali súdu vždy vysvetliť, aké nové dôkazy navrhujú vykonať a akých skutočností a okolností sa tieto nové dôkazy týkajú. Tieto skutočnosti a okolnosti by mali byť významné z hľadiska tvrdení o nezákonnosti správneho rozhodnutia. Súdy obvyčajne nezvyknú opätovne skúmať všetky skutočnosti, ktoré zistil správny orgán, ani ich veľkú časť. Žalobca by sa mal preto pri navrhovaní nových dôkazov zamerať na niektoré kľúčové, hlavné body. Súd môže vykonať dôkazy z vlastného podnetu, čo súvisí s právomocou súdu preskúmať zákonnosť rozhodnutia bez ohľadu na tvrdenia účastníkov konania.

Dôkazy vrátane znaleckých posudkov možno navrhnúť buď pri podávaní opravného prostriedku, alebo prostredníctvom dodatočného návrhu predloženého súdu alebo na pojednávaní. Súd uvíta, ak sú dôkazy navrhnuté vopred, aby k nim ostatní účastníci mohli zaujať stanovisko a aby aj samotný súd mal dostatok času na posúdenie tohto návrhu. Strana, ktorá navrhuje znalecký posudok by mala sformulovať otázky, na ktoré má znalec odpovedať. Znalecký posudok by mal byť vypracovaný a predložený súdu aspoň sedem dní pred súdnym pojednávaním, aby mali účastníci dostatok času oboznámiť sa s ním. Znalecký posudok musí byť ako dôkaz podaný na súdnom pojednávaní a účastníci konania môžu klást' otázky. Súd pripustí len otázky

súvisiace s predmetom navrhnutého znaleckého posudku. Znalecké posudky, ktoré neboli podané uvedeným spôsobom, sú odmietne prijať.

Tie isté pravidlá vo všeobecnosti platia aj pre vykonávanie dôkazov v občianskych súdnych konaniach v oblasti životného prostredia. Občianskoprávne sporové konanie však má určité špecifiká. Od účastníkov konania sa očakáva, že súdu predložia svoje tvrdenia k príslušným skutočnostiam a k dôkazom, ktoré tieto skutočnosti preukazujú. Súd nemá právo zasahovať do procesného správania účastníkov konania a usmerňovať ho. Môže rozhodovať len o prípustnosti navrhovaných dôkazov. Lehoty na navrhnutie dôkazov sú kratšie a v mnohých prípadoch prekluzívne.

Súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého X.

V správnom súdnom konaní má podanie opravného prostriedku proti individuálnemu správnomu aktu odkladný účinok, pokiaľ sa v zákone nestanovuje inak. V oblasti práva životného prostredia neexistujú prípady, v ktorých by podanie opravného prostriedku nemalo odkladný účinok, s výnimkou určitých situácií vymedzených v zákone o územnej správe. Napadnutie správnych aktov všeobecnej povahy (plány, programy) a normatívnej povahy nemá za následok zastavenie vykonávania príslušných aktov. Keďže prevažná časť konaní pred správnymi súdmi sa týka napadnutia individuálnych správnych aktov, podanie opravného prostriedku zvyčajne znamená zastavenie výkonu správnych rozhodnutí.

Ak má opravný prostriedok odkladný účinok, investori môžu požiadať o predbežné vykonávanie rozhodnutia a správne orgány ho môžu nariadiť.

V správnom poriadku sa stanovuje päť podmienok, za ktorých možno nariadiť predbežné vykonávanie:

- 1), ak je to potrebné v záujme zabezpečenia života alebo zdravia občanov;
- 2) na ochranu obzvlášť dôležitého štátneho alebo verejného zájmu;
- 3), aby sa predišlo riziku vzniku prekážok alebo neuplatnenie správneho aktu;
- 4) Ak by odklad vykonávania mohol viesť k vážnej alebo nenapraviteľnej ujme;
- 5) alebo na návrh niektorých účastníkov konania na účely ochrany ich obzvlášť dôležitého záujmu.

V poslednom uvedenom prípade sa vyžaduje prijatie protizávazku za škody. Proti rozhodnutiu, ktorým sa nariaďuje predbežné vykonávanie, je možné podať opravný prostriedok na súde. Lehota na jeho podanie je tri dni odo dňa uverejnenia rozhodnutia. Bez ohľadu na priebeh správnej fázy konania, súd, ktorý rozhoduje o opravnom prostriedku, môže nariadiť predbežné vykonávanie správneho rozhodnutia za tých istých piatich podmienok. V prípade, že akejkolvek osobe hrozí vážna alebo nenapraviteľná ujma, môže súd na rozdiel od správneho orgánu vyžadovať prijatie záväzku bez ohľadu na to, z akého dôvodu sa predbežné vykonávanie nariaďuje.

V správnom súdnom konaní môže súd prvého stupňa alebo kasačný súd na návrh žalobcu zastaviť predbežné vykonávanie nariadené správnym orgánom – t. j. súd môže vydať príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania. V tejto súvislosti musia byť splnené dve podmienky. Po prvé, malo by existovať riziko, že predbežné vykonávanie by mohlo spôsobiť vážnu alebo nenapraviteľnú ujmu žalobcovi. Po druhé, návrh by sa mal zakladať na novoch okolnostiach – t. j. na okolnostiach, ktoré nastali po nariadení predbežného vykonávania.

V občianskom súdnom konaní je cieľom súdneho príkazu zabezpečiť vykonanie súdneho rozhodnutia. V občianskych súdnych konaniach v oblasti životného prostredia – žaloby o náhradu spôsobenej škody alebo o zastavenie činnosti spôsobujúcej znečistenie – by len ťažko mohlo dôjsť k situácii, v ktorej by bol potrebný súdny príkaz. Teoreticky môže súd prvého stupňa nariadiť predbežné vykonávanie svojho rozhodnutia, napríklad v súdnom konaní o zastavení činnosti spôsobujúcej znečistenie. Zákon však stanovuje, že predbežné vykonávanie je neprípustné, ak by mohlo spôsobiť nenapraviteľnú ujmu alebo ujmu, ktorej výšku nie je možné stanoviť. Druhá z uvedených podmienok by mohla byť prekážkou pre nariadenie predbežného vykonávania v občianskoprávnom spore v oblasti životného prostredia.

Vzhľadom na nízky počet občianskoprávnych sporov, odkladný účinok opravného prostriedku proti individuálnym správnym aktom a osobitným podmienkam, ktorým podlieha vydanie súdneho príkazu ukladajúceho povinnosť zdržať sa určitého konania, sa preto vo všeobecnosti judikatúra zaoberala najmä opravnými prostriedkami proti nariadenému predbežnému vykonávaniu správnych aktov. Pokiaľ ide o túto poslednú kategóriu žalôb, je potrebné uviesť, že odôvodnenie súdu býva zvyčajne, podobne ako odôvodnenie správneho orgánu, stručné. Nakoniec, keď súdy rozhodujú o návrhoch na predbežné vykonávanie, zvyčajne neposudzujú otázky týkajúce sa zákonnosti správneho rozhodnutia ako celku.

Proti všetkým súdnym rozhodnutiam – či už v súvislosti s predbežným vykonávaním alebo súdnym príkazom ukladajúcim povinnosť zdržať sa určitého konania v rámci správneho súdneho konania, alebo súdnym príkazom a predbežným vykonávaním v občianskom súdnom konaní – je možné podať opravný prostriedok na súde vyššieho stupňa.

XI. O trovách

Trovy navrhovateľa možno rozdeliť do troch kategórií.

- Súdne poplatky
 - Súdne poplatky sú stanovené v sadzobníku, ktorý prijíma výkonná moc.
 - Druhou kategóriou je odmena advokáta.
 - Odmena advokáta nie je pevne stanovená – každý advokát si môže výšku svojej odmeny dohodnúť. V uznesení najvyššej rady advokátskej komory sa stanovujú minimálne poplatky za každý druh služieb poskytovaných advokátmi.
 - Odmena pre znalcov (potenciálny výdavok) určených súdom na účely podania znaleckých posudkov.
 - V prípade napadnutia správnych aktov všeobecnej povahy a normatívnych správnych aktov sa môže vyžadovať malý poplatok za uverejnenie oznámenia o prebiehajúcom konaní v danej veci.

Súdne poplatky v správnom súdnom konaní sú nízke. Občania a mimovládne organizácie zaplatia za súdne konanie v prvom stupni poplatok vo výške 5 EUR. Pre obchodné spoločnosti je tento poplatok stanovený vo výške 25 EUR. V občianskom súdnom konaní výška poplatkov závisí od typu žaloby. Ak sa žaloba týka peňažného nároku, napr. náhrady škody, súdny poplatok predstavuje 4 % z výšky uplatneného nároku. Ak nárok nemožno oceniť peniazmi, napr. žaloba o zastavenie činnosti spôsobujúcej znečistenie, sudca stanovuje poplatok v každej konkrétnej veci. V občianskom súdnom konaní nie je žiaden rozdiel medzi poplatkami, ktoré platia mimovládne organizácie/občania a obchodné spoločnosti. Poplatky za podanie opravného prostriedku predstavujú v správnom aj občianskom súdnom konaní polovicu súdnych poplatkov v prvom stupni.

Výška odmeny pre znalcov sa môže líšiť v závislosti od počtu znalcov, otázok, na ktoré majú odpovedať, a osobného úsudku sudcu. Výšku odmeny pre znalcov stanovuje sudca. V súdnych konaniach v oblasti životného prostredia sú často potrebné špecifické odborné znalosti viacerých znalcov a výška odmeny pre znalcov sa môže pohybovať od 500 do 1 200 EUR. Niektorí sudcovia môžu stanoviť výšku odmeny za jediný znalecký posudok pod 500 EUR. Ďalšie výdavky, ktoré však súd oficiálne neuznáva, môžu vzniknúť, ak chce mimovládna organizácia preskúmať alebo namietať znalecký posudok, ktorý súd vykonal ako dôkaz. V takomto prípade je zvyčajne iný znalec poverený úlohou preskúmať správnosť znaleckého posudku. Odmeny pre právnych zástupcov sa môžu veľmi líšiť. V správnych súdnych konaniach nie je pravdepodobné, že by odmena advokáta presiahla 1 500 EUR. V občianskych súdnych konaniach sa odmena advokáta odhaduje ťažko.

Súdny poplatok súvisiaci s vydaním súdneho príkazu, ktorým sa ukladá povinnosť zdržať sa určitého konania/súdneho príkazu je zanedbateľný – neprekračuje 15 EUR. Teoreticky sa môže požadovať zábezpeka alebo protizávazok, ale vo veciach týkajúcich sa životného prostredia takáto situácia nikdy nenastala. Analýza súdnych konaní vo veciach ochranných známk/priemyselného vlastníctva vypracovaná v rokoch 2004 – 2007 ukázala, že v podobných veciach sa výška záväzku môže značne líšiť v závislosti od odhadu konkrétneho sudcu.

Súdy prísne uplatňujú zásadu „neúspešný účastník konania platí“. Ak je žalobca v správnom súdnom konaní neúspešný, je povinný uhradiť minimálnu odmenu najviac jedného advokáta protistrany. Toto pravidlo sa však vždy nedodržiava, a to ani vo veciach týkajúcich sa životného prostredia, v ktorých ide o verejný záujem. Vyskytli sa prípady, keď súd žalobcom uložil, aby zaplatili odmenu advokáta úspešnej strany, ktorá bola oveľa vyššia ako minimálna odmena. Neexistuje žiaden spôsob ako by bolo možné v súdnom konaní týkajúcom sa životného prostredia, v ktorom ide o verejný záujem, presunúť náklady alebo na navrhovateľov/žalobcov miernejšie uplatňovať zásadu „neúspešný účastník konania platí“. Jediný dôvod, ktorý umožňuje zníženie odmeny advokáta, je stanovený v OSP a platí aj v správnom súdnom konaní. V OPS sa stanovuje, že súd môže znížiť odmenu pre advokáta, ak jej výška nezodpovedá právnej a skutkovej zložitosti veci.

XII. Mechanizmy finančnej pomoci

Vo veciach týkajúcich sa životného prostredia neexistuje žiadne oslobodenie od trov konania, poplatkov, poplatkov za podanie návrhu alebo zdanenia trov bez ohľadu na dotknutý verejný záujem. V správnom súdnom konaní nie sú žalobcovia povinní uhradiť trovy dôkazov, ktoré sa vykonali z podnetu súdu, a to ani v prípade, keď sa tieto dôkazy týkajú nimi uplatňovaného nároku.

Existuje zákonný mechanizmus, ktorý umožňuje, aby žalobcovia, ktorí „nemajú dostatočné prostriedky na zaplatenie poplatkov“, boli od týchto poplatkov oslobodení. Takúto situáciu môžu spôsobiť rôzne okolnosti – choroba, nízky príjem, vek atď., ktoré by osoba

žadajúca o oslobodenie mala preukázať. O tom, či bude žalobca oslobodený od súdnych poplatkov, rozhoduje súd. Na základe zákona o právnej pomoci sa poskytuje pomoc účastníkom súdnych konaní na úhradu ich výdavkov na advokáta. Účastník konania by mal byť v zlej finančnej situácii. Rozhodnutie o priznaní právnej pomoci prijíma súd alebo správny orgán nazvaný Národný úrad pre právnu pomoc. Mechanizmus ustanovený zákonom o o právnej pomoci má všeobecný charakter a nie je pravdepodobné, že by ho navrhovatelia/žalobcovia v súdnych konaniach v oblasti životného prostredia mohli využiť. Vo veciach týkajúcich sa životného prostredia neexistuje okrem uvedeného mechanizmu právnej pomoci žiaden iný osobitný mechanizmus.

Dobrovoľná bezplatná právna pomoc poskytovaná individuálnymi advokátmi alebo advokátskymi kancelárkami nie je upravená zákonom. Je preto vecou advokátskej kancelárie, za akých podmienok bude bezplatnú pomoc poskytovať. Dostupnosť týchto služieb závisí vo veľkej miere od konkrétnej veci a motivácie riadiaceho orgánu advokátskej kancelárie zapojiť sa do danej veci.

Neexistujú žiadne centrá právnej pomoci v oblasti životného prostredia.

Mimovládne organizácie a občania sa obracajú na jednotlivých advokátov, ktorí sledujú tie isté ciele spočívajúce vo vykonávaní právnych činností vo verejnom záujme. Niektorí z nich poskytujú právne služby vo verejnom záujme už mnoho rokov. V regiónoch, ktoré sú bohaté na prirodzené biotopy, miestni advokáti pomáhajú skúseným mimovládnym organizáciám, ako sú napríklad Bulharská spoločnosť pre ochranu vtáctva, Zelený Balkán, Bulharská nadácia pre biologickú diverzitu alebo Balkánska spoločnosť pre voľne žijúce organizmy, v súdnych konaniach týkajúcich sa životného prostredia. <http://www.bspb.org/> <http://www.greenbalkans.org/> <http://www.bbf.biodiversity.bg/> <http://balkani.org/> Program prístup k informáciám vedie mnoho súdnych sporov týkajúcich sa prístupu k informáciám o životnom prostredí. <http://www.aip-bg.org/en/> Neformálna skupina advokátov, Zelení advokáti, ktorej e-mailová adresa je: [http://ecopravo.blogspot.com](mailto:zeleniteadvokati@gmail.com) zeleniteadvokati@gmail.com, bojuje za väčšiu transparentnosť a lepšiu ochranu verejného záujmu, najmä v oblasti ochrany prírody.

XIII. Včasnosť

Vo všeobecnosti platí, že individuálne správne rozhodnutie musí byť vydané najneskôr do 14 dní až jedného mesiaca odo dňa začatia konania. Vo veciach týkajúcich sa životného prostredia sú konania zvyčajne komplikovanejšie a môžu trvať niekoľko mesiacov až viac než rok. V rámci mnohých konaní v oblasti životného prostredia sú stanovené konkrétne lehoty na vydanie rozhodnutia – napr. rozhodnutie z EIA by sa malo prijať v lehote 45 dní odo dňa uskutočnenia zasadnutia na účely verejného prerokovania správy EIA.

Nižším správnym orgánom by za nedodržanie lehôt na vydanie správnych rozhodnutí mohla byť uložená pokuta. Akákoľvek osoba môže teoreticky v prípade nerešpektovania lehôt podať žalobu proti štátu.

Pre súdne konania vo veciach týkajúcich sa životného prostredia nie sú zákonom stanovené žiadne lehoty. Pre jednotlivé kroky správneho súdneho konania sú vo všeobecnosti stanovené početné lehoty. V lehote troch dní odo dňa prijatia opravného prostriedku by mal správny orgán zaslať súdu príslušný spis. Ak sa niektorý účastník nemôže zúčastniť na súdnom pojednávaní, pretože mu v tom bráni neprekonateľná prekážka, ďalšie pojednávanie by sa malo uskutočniť do troch mesiacov od posledného pojednávania. Lehoty týkajúce sa rôznych úkonov účastníkov konania môžu byť stanovené zákonom alebo súdom. Ich dĺžka je zvyčajne rôzna, ale nikdy neprekračuje 14 dní. Podľa jednej zo zásad správneho súdneho konania by konanie malo byť rýchle.

Dĺžka súdneho konania vo veciach týkajúcich sa životného prostredia môže byť rôzna v závislosti od počtu pojednávania, jeho fáz a rozvrhu práce príslušného súdu. V prípade, že je potrebné uverejnenie v úradnom vestníku, konanie sa môže predĺžiť o niekoľko mesiacov. Ak je počet účastníkov konania vysoký, môže informovanie všetkých účastníkov v súvislosti s jedným alebo viacerými pojednávaniami trvať dlhšie. Zvyčajne sa súdne konanie pred Súdom prvého stupňa s dvomi alebo tromi vypočutia je približne 6 až 7 mesiacov. Ak má konanie viac než tri pojednávania, môže trvať 8 – 12 mesiace. Podanie opravného prostriedku pred súdom druhého stupňa môže konanie predĺžiť o ďalších 6 až 8 mesiacov. Najhorším scenárom by bolo dlhotrvajúce konanie v prvom stupni spojené so závažnými procesnými vadami, kvôli ktorým by súd druhého stupňa vrátil vec späť na rozhodnutie inému sudcovi – konanie by v takomto prípade začalo znova od začiatku. V takom prípade by mohlo trvať 2 – 3 roky, než konečné rozhodnutie súdu nadobudne právoplatnosť. Ďalším faktorom, ktorý môže prispieť k predĺženiu konania, je skutočnosť, že niektoré súdy/senáty sú preťažené, takže termín prvého pojednávania je stanovený najskôr šesť rokov 6 – 9 mesiacov po podaní opravného prostriedku na súd. Ak nenastane žiadna z uvedených komplikácií, dosahuje priemerná dĺžka správneho súdneho konania vo veciach týkajúcich sa životného prostredia 12 – 18 mesiacov.

Súd musí rozhodnúť v lehote 30 dní od posledného pojednávania. Vo väčšine prípadov je táto lehota dodržaná.

Ak súd nerozhodne v uvedenej lehote, nehrozia mu žiadne sankcie. Lehota 30 dní sa považuje za nezáväznú a jej nedodržanie nemá žiadne právne následky. Ak niektorý sudca opakovane vynáša rozsudky oneskorene, jeho správaním by sa mohol zaoberať inšpektorát Najvyššej súdnej rady Bulharskej republiky

XIV. Ďalšie otázky

Rozhodnutia týkajúce sa životného prostredia bývajú zvyčajne napadnuté priamo pred súdom. Čiastočne je to spôsobené tým, že rozhodnutia niektorých orgánov, napr. ministra, nie je možné napadnúť pred vyšším správny orgánom, pretože žiadny takýto orgán neexistuje. V poslednom čase začali mimovládne organizácie, najmä vo veciach týkajúcich sa EIA a SEA, podávať odvolania proti rozhodnutiam najprv na Ministerstve životného prostredia a vôd, ktorý je nadriadeným orgánom regionálnych inšpektorátov životného prostredia a vôd, a až následne na súd.

Existuje celý rad zdrojov informácií o prístupe k spravodlivosti vo veciach týkajúcich sa životného prostredia. Webové sídla takmer všetkých správnych súdov obsahujú informácie o správnom súdnom konaní, ktoré je relevantné aj pre akékoľvek povolenie konanie v oblasti životného prostredia. Na niektorých webových sídlach možno nájsť znenie zákonov. Iné zase obsahujú krátke vysvetlenie týkajúce sa prístupu k spravodlivosti. Na webových sídlach Ministerstva životného prostredia a vôd a regionálnych inšpektorátov životného prostredia a vôd sú uvedené informácie o prijatých individuálnych rozhodnutiach a o orgánoch, pred ktorými sa možno proti týmto rozhodnutiam odvolať. <http://www3.moew.government.bg/> Na webovom sídle Najvyššieho správneho súdu sú k dispozícii elektronické verzie všetkých jeho rozhodnutí za posledných 10 – 12 rokov. <http://www.sac.government.bg/>

V Bulharsku existuje možnosť alternatívneho riešenia sporov, ktoré je upravené zákonom o mediácii. Správne súdne spory vo veciach týkajúcich sa životného prostredia však nemôžu byť predmetom alternatívneho riešenia sporov. V správnom poriadku sa od roku 2007 zaviedla možnosť urovnania sporu pred súdom s cieľom zefektívniť správne súdne konanie. Vo veciach týkajúcich sa životného prostredia nebolo verejne oznámené žiadne takéto urovnanie sporu.

Mediácia sa vo veciach týkajúcich sa životného prostredia nepoužíva často. V niektorých veciach, v ktorých išlo o verejný záujem, Ministerstvo životného prostredia a vôd iniciovalo stretnutia na účely vyjasnenia stanovísk jednotlivých účastníkov.

XV. Postavenie cudzincov

Úradným jazykom konania v Bulharsku je bulharský jazyk. Očakáva sa, že osoby, ktoré nehovoria bulharským jazykom a/alebo mu nerozumejú, zabezpečia svoju obhajobu tak, aby ich záujmy neboli dotknuté. Ak chce určitá osoba v rámci súdneho konania používať iný jazyk než bulharčinu, súd ustanoví prekladateľa. To platí pre správne aj občianske súdne konanie. Za preklad platí účastník konania, ktorý preklad potrebuje, pokiaľ vnútroštátne právne predpisy alebo medzinárodná zmluva nestanovujú inak, ako je to napríklad v prípade zákona o azyle a utečencoch. Preklad právnych predpisov v oblasti životného prostredia nie je hradený zo štátneho rozpočtu.

Krajina pôvodu osoby nemá žiaden vplyv na práva, ktoré takejto osobe vyplývajú z vnútroštátnych právnych predpisov alebo medzinárodných zmlúv. Ak sa určitá osoba stane účastníkom konania, má zákonom zaručené tie isté práva ako ostatní účastníci toho istého konania.

XVI. Cezhraničné prípady

Bulharsko je zmluvnou stranou Dohovoru z Espoo o hodnotení vplyvu na životné prostredie presahujúceho štátne hranice. Vo vnútroštátnych sekundárnych právnych predpisoch sa stanovujú pravidlá na vykonávanie záväzkov, ktoré bulharským orgánom vyplývajú z Dohovoru z Espoo. Ak je stranou pôvodu iná krajina, zodpovedným orgánom na účely vykonávania úloh súvisiacich s dohovorom je minister životného prostredia a vôd. Minister životného prostredia a vôd je orgánom, ktorý deklaruje, či má Bulharsko ako dotknutá strana v úmysle zúčastniť sa procesu EIA, ktorý vykonáva kompetentný orgán strany pôvodu. Minister životného prostredia a vôd je zodpovedný za tok informácií medzi stranou pôvodu a zainteresovanou verejnosťou v Bulharsku, aby sa táto verejnosť mohla zúčastniť na rozhodovacom procese.

Pojem „zainteresovaná verejnosť“ v cezhraničnom kontexte sa nelíši od toho istého pojmu vo vnútroštátnom kontexte. Právne vymedzenie pojmu „zainteresovaná verejnosť“ bolo transponované do bulharských právnych predpisov z Aarhuského dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (ďalej len „Aarhuský dohovor“). Všetky susedné krajiny BULHARSKA s výnimkou Turecka sú zmluvnými stranami Aarhuského dohovoru. Tým je do značnej miery zaistené rovnaké zaobchádzanie s cudzími štátnymi príslušníkmi a mimovládny organizáciami pred bulharskými súdmi a naopak.

V prípade, keď je BULHARSKO krajinou pôvodu, priznáva aktívnu legitímáciu svojim štátnym príslušníkom na základe tých istých kritérií ako štátnym príslušníkom susedných krajín, ktoré sú tiež zmluvnými stranami Aarhuského dohovoru. Vyplýva to z článku 3, ods. 9 Aarhuského dohovoru. Otázka, či mimovládne organizácie a občania z dotknutej krajiny môžu požiadať o súdny príkaz ukladajúci povinnosť zdržať sa určitého konania a predbežných opatrení je veľmi zaujímavé, pretože predpokladá, že bulharská judikatúra poskytovať jasnú odpoveď na otázku, či sa článok 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru priamo uplatňovať. Diskusia v tejto súvislosti zatiaľ v Bulharsku neprebehla. Vo všeobecnosti nemá bulharská verejnosť vo veciach týkajúcich sa životného prostredia možnosť voľby, pokiaľ ide o príslušné súdy rôznych krajín. V správnych veciach je pravidlo jasné – bulharské súdy kontrolujú

zákonnosť rozhodnutí prijatých bulharskými orgánmi. V občianskoprávných veciach a osobitne vo veciach týkajúcich sa zodpovednosti za environmentálnu škodu môže existovať možnosť výberu príslušného súdu, pretože vo veciach občianskoprávnej zodpovednosti za škodu je zvyčajne príslušný súd miesta, kde škoda vznikla, ako aj súd sídla/bydliska odporcu.

(1) Napríklad rôzni sudcovia/senáty správneho súdu majú rozdielny názor, pokiaľ ide o záujem mimovládnych organizácií, ktoré zastupujú súkromné záujmy, na podaní opravného prostriedku proti rozhodnutiam z EIA.

Toto je strojový preklad obsahu. Vlastník tejto webovej lokality nenesie žiadnu zodpovednosť ani inak neručí za kvalitu strojového prekladu.

Posledná aktualizácia: 14/09/2016